

คำนำ

ด้วย สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นหน่วยส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาตนเอง ซึ่งประกอบด้วย การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคม และชุมชน การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงการสนับสนุนประสานงานร่วมกับ ภาครีเอกชน ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับประชาชน

เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเพชรบูรณ์ จึงได้ จัดทำหลักสูตรการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน เรื่อง การสร้างความมั่นคงทาง อาหาร เพื่อส่งเสริมให้ประชาชน ได้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต

สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเพชรบูรณ์

มีนาคม 2568

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
ความรู้พื้นฐานในการจัดการเรียนรู้การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน	1
ความรู้พื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร เรื่อง การสร้างความมั่นคงทางอาหาร	2
ความเป็นมา	2
จุดประสงค์การเรียนรู้	2
กลุ่มเป้าหมาย	2
ระยะเวลา	2
เนื้อหาหลักสูตร	2
การจัดการเรียนรู้	3
สื่อการเรียนรู้	3
การวัดและประเมินผล	3
การจบหลักสูตร	3
เอกสารหลักฐานการศึกษา	3
การเทียบโอนผลการเรียน	3
แผนการจัดกระบวนการเรียนรู้หลักสูตร เรื่อง การสร้างความมั่นคงทางอาหาร	4
รายชื่อคณะจัดทำ	

หลักสูตรการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง
การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน เรื่อง การสร้างความมั่นคงทางอาหาร จำนวน 6 ชั่วโมง
สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเพชรบูรณ์

*****

ความรู้พื้นฐานในการจัดการเรียนรู้การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน

จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชนเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการในรูปแบบ การฝึกอบรม การประชุม สัมมนา การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการกิจกรรมจิตอาสา การสร้างชุมชนนักปฏิบัติ และรูปแบบอื่นๆ ที่เหมาะสมกับ กลุ่มเป้าหมาย และบริบทของชุมชนแต่ละพื้นที่ เคารพความคิดของผู้อื่น ยอมรับ ความแตกต่างและ ความหลากหลาย ทางความคิดและอุดมการณ์รวมทั้งสังคมพหุวัฒนธรรม โดยจัดกระบวนการ ให้บุคคลรวมกลุ่มกัน เพื่อแลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกัน สร้างกระบวนการจิตสาธารณะการสร้างจิตสำนึกความเป็น ประชาธิปไตย การเคารพใน สิทธิและรับผิดชอบหน้าที่ความเป็นพลเมืองดีการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม การ บำเพ็ญประโยชน์ในชุมชน การ บริหารจัดการน้ำ การรับมือกับสารพิษ การอนุรักษ์พลังงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ช่วยเหลือซึ่งกันและ กันใน การพัฒนาสังคมและชุมชนอย่างยั่งยืน

สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่มีหน้าที่จัดการ การเรียนรู้เพื่อ พัฒนาตนเอง ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องส่งเสริม สนับสนุน ให้ประชาชน ในพื้นที่ ได้เรียนรู้ มีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

ความรู้พื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร เรื่อง การสร้างความมั่นคงทางอาหาร

1. ความเป็นมา

ความมั่นคงทางอาหาร คือ คำที่ถูกกล่าวถึงในช่วงทศวรรษ 1970 ซึ่งเป็นช่วงที่โลกกำลังเกิด วิกฤตขาดแคลนอาหารอย่างหนัก ทำให้องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ หรือ FAO ได้ให้นิยามเอาไว้ ว่า ความมั่นคงทางอาหาร คือ สภาวะที่ทุกคน และทุกช่วงเวลาเข้าถึงอาหารได้อย่างเพียงพอ ไม่ว่าจะด้วย ความสามารถทางกายภาพหรือเศรษฐกิจก็ตาม อีกทั้งอาหารที่ได้รับจะต้องปลอดภัย มีคุณค่าด้านโภชนาการต่อ ร่างกาย เพื่อให้เกิดความพึงพอใจและตอบสนองได้อย่างเหมาะสม นั่นจึงทำให้เกิดองค์ประกอบที่แสดงถึง ความสำคัญของอาหาร 4 ด้านนี้ขึ้นมา

อาหารคือสิ่งสำคัญที่ช่วยหล่อเลี้ยงชีวิตของทุกคนมาตั้งแต่เกิด หรือจะบอกว่าตั้งแต่อยู่ในครรภ์ คงไม่ผิดนัก จึงเชื่อว่าทุกคนเองมองเห็นอยู่แล้ว นอกจากทำให้ท้องอืด ยังช่วยสร้างสุขภาพที่ดีให้กับชีวิตอีกด้วย เมื่อทั้งร่างกายและจิตใจทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ก็จะช่วยสร้างความสามารถในการทำสิ่งดี ๆ เพื่อ ดำรงชีวิต อีกทั้งยังช่วยพัฒนาประเทศชาติให้ก้าวหน้า สังเกตว่าประเทศไหนที่ไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องขาดแคลน อาหาร ประเทศนั้นมักจะมีความสุขง่ายกว่า ปัญหาอาชญากรรมน้อย ผู้คนอาศัยกันแบบเรียบง่าย สบายใจ อึด ท้องในทุกมื้อ สำหรับประเทศไทยของเราได้มีรายงานจากสำนักเศรษฐกิจการเกษตร และสำนักงานสถิติแห่งชาติ ระบุว่า ประเทศไทยเราจัดเป็นประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์มาก เป็นแหล่งสำคัญในการเพาะปลูกและผลิตอาหาร ออกมาได้หลายชนิด จึงทำให้ความมั่นคงทางอาหารอยู่ในเกณฑ์สูง ซึ่งเมื่อเทียบกับการประเมินของสากลซึ่งจัดทำ

ขึ้นมาโดย The Economist Intelligence เมื่อปี 2019 คะแนนความมั่นคงทางอาหารของประเทศไทยอยู่ที่ 65.1 จาก 100 คะแนน และอยู่ในอันดับ 52 จากทั้งหมด 113 ประเทศที่ได้มีการประเมินเอาไว้

ประเทศไทยของเราเป็นประเทศที่ได้ชื่อว่าเป็นเมืองอู่อ่าวน้ำ ในน้ำมีปลาในนามีข้าว เป็นคำพูดที่เราไม่ได้ ยินมานานมากแล้ว ย้อนกลับมาดูตัวเราว่ามีความมั่นคงทางอาหาร จริงหรือไม่ กับการนำเข้าผลผลิตทางการเกษตร จากต่างประเทศจำนวนมาก และเกษตรกรเองก็เปลี่ยนจากการ ผลิตเพื่อบริโภคเองมาเป็นการผลิตเพื่อการค้าโดย เน้นการปลูกเฉพาะพืชเชิงเดี่ยวเป็นจำนวนมาก เช่น อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพด ยางพารา หมุนเวียนสลับเปลี่ยน แบบนี้ไม่รู้จบ ประกอบกับเกษตรกรไทยขาดแนวคิดเรื่องการ ทำเกษตรแบบยั่งยืน เมื่อปลูกพืชชนิดใดแล้วก็จะพา กันปลูกตาม ๆ กัน เน้นการปลูกพืชเชิงเดี่ยวให้ได้จำนวนมาก ๆ จนเกิดสภาวะล้นตลาดและการขาดตลาดสำหรับ พืชบางชนิด เมื่อมีการปลูกจำนวนมาก ผลที่ได้ทำให้เกิดปัญหา ราคาตกต่ำตามมา ทั้งเกษตรกรยังต้องมีการพึ่งพา ปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลงมากขึ้น ซึ่งเป็นอีกหนึ่งปัญหาของการ ปนเปื้อนสารเคมีในพืชผลทางการเกษตร เกษตรกร จำเป็นต้องจ่ายเพิ่มมากขึ้นในจุดนี้เพื่อแลกมาด้วยสุขภาพที่ แย่แอลงและผลผลิตที่ไม่เป็นราคา สิ่งทีกล่าวมานี้จึง นำมาสู่วิกฤตทางอาหารในที่สุด แม้แต่การผลิตอาหารให้ได้ จำนวนมาก แต่ยังต้องใช้สารเคมีในการควบคุมเป็น เข้าถึงอาหารได้โดยไม่ขาดแคลน เป็นอาหารที่มีคุณค่า หลัก ความมั่นคงทางอาหารที่ยั่งยืน คือ ประชากรสามารถ ทางโภชนาการ ปลอดภัย ตอบสนองต่อความต้องการ เพียงพอต่อการบริโภคเพื่อให้สุขภาพร่างกายแข็งแรงและมี จิตใจที่สดใสเบิกบานและพัฒนาคุณภาพชีวิตของ ประชาชน ดังนั้น สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเพชรบูรณ์

สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเพชรบูรณ์ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน เรื่อง การสร้างความมั่นคงทางอาหาร เพื่อให้ประชาชนที่เข้ารับการอบรมเห็น ความสำคัญในการสร้างแหล่งอาหารในชุมชน ด้วยภูมิปัญญาชาวบ้านการปลูกพืชผักสวนครัว สำหรับใช้เป็นอาหารในชุมชนปลอดภัยจากสารเคมี และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับ ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

2.วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจการปลูกพืชผักสวนครัวด้วยภูมิปัญญาชาวบ้าน ให้ปลอดภัยจากสารเคมี

2.2 เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

3. กลุ่มเป้าหมาย

ประชาชนทั่วไป

4. ระยะเวลา จำนวน 6 ชั่วโมง

- ภาคทฤษฎี 2 ชั่วโมง

- ภาคปฏิบัติ 4 ชั่วโมง

5. เนื้อหาหลักสูตร

5.1 ประโยชน์ของ การ สร้างแหล่ง อาหารใน ชุมชน

5.2 วิธีการ เพาะปลูกพืช ชนิดต่างๆ ด้วย ภูมิ ปัญญา ชาวบ้าน

5.3 วิธีการปลูก พืชผักสวนครัว

5.4 การปรับปรุง ดินให้มี ความอุดมสมบูรณ์ และการผสมดิน เพื่อใช้ในการเพาะปลูก

5.5 การทำสารไล่แมลงจาก ธรรมชาติ/การทำปุ๋ย ฮอร์โมน ชนิดต่างๆ

6. การจัดการเรียนรู้

การบรรยายให้ความรู้ การสาธิต การลงมือปฏิบัติ การอภิปรายแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้

7. สื่อการเรียนรู้

7.1 ศึกษาจากเอกสาร

7.2 ใบความรู้/ภาพประกอบ

7.3 แหล่งเรียนรู้

7.4 สื่ออินเทอร์เน็ต

8. การวัดและประเมินผล

ประเมินความรู้ภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติจากการสอบถาม แบบทดสอบ การสังเกต การมีส่วนร่วม

9. การจบหลักสูตร

9.1 มีเวลาเรียนและฝึกปฏิบัติตามหลักสูตรไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

9.2 มีผลการประเมินผ่านตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่าร้อยละ 60

9.3 มีชิ้นงาน/ผลงาน ผ่านเกณฑ์การประเมินตามมาตรฐานและคุณภาพ

10. เอกสารหลักฐานการศึกษาที่ได้รับหลังจากจบหลักสูตร

เกียรติบัตรออกโดยสถานศึกษา

11. การเทียบโอน

เทียบโอนเป็นรายวิชาเข้าสู่ หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับใดระดับหนึ่ง โดยพิจารณาจากจำนวนชั่วโมง และความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามหลักสูตรสถานศึกษา รายวิชาเลือก สารพัดทักษะดำเนินชีวิต ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60

ลงชื่อ.....ผู้เขียนหลักสูตร

(.....)

ตำแหน่ง.....

ลงชื่อ.....เจ้าหน้าที่งานการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง

(.....)

ตำแหน่ง.....

ลงชื่อ.....ผู้อนุมัติหลักสูตร

(.....)

ผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้ระดับอำเภอ.....

12. แผนการจัดกระบวนการเรียนรู้การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน เรื่อง การสร้างความมั่นคงทางอาหาร

ที่	เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง	
					ทฤษฎี	ปฏิบัติ
1	1.ประโยชน์ของการสร้างแหล่งอาหารในชุมชน 2.วิธีการเพาะปลูกพืชชนิดต่างๆ ด้วย ภูมิปัญญาชาวบ้าน 3.วิธีการปลูกพืชผักสวนครัว 4.การปรับปรุง ดินให้มี ความ อุดมสมบูรณ์ และการผสมดิน เพื่อใช้ ในการเพาะปลูก	1. บอกรายละเอียดของการสร้างแหล่งอาหารในชุมชน 2. เพื่อให้รู้วิธีการเพาะพืชชนิดต่างๆ ด้วยภูมิปัญญาชาวบ้าน 3. เพื่อให้รู้วิธีการปลูกพืชผัก สวนครัว 4. เพื่อให้รู้วิธีการปรับปรุง ดิน ให้มีความอุดม และการ ผสม ดิน เพื่อใช้ในการ เพาะปลูก	1.ประโยชน์ของการ สร้างแหล่งอาหารในชุมชน 2.วิธีการเพาะปลูกพืชชนิดต่างๆ ด้วย ภูมิปัญญาชาวบ้าน 3.วิธีการปลูกพืชผักสวนครัว 4.การปรับปรุงดิน ให้มี ความอุดม สมบูรณ์และ การ ผสมดิน เพื่อใช้ใน การเพาะปลูก	- บรรยายให้ ความรู้ - กิจกรรมกลุ่ม - สาธิต - ฝึกปฏิบัติ	1	2
2	การทำสารไล่แมลงจากธรรมชาติ/ การทำปุ๋ย ฮอร์โมน ชนิดต่างๆ	สามารถทำสารไล่แมลงจากธรรมชาติ/การทำปุ๋ย ฮอร์โมน ชนิดต่างๆได้	การทำสารไล่แมลง จากธรรมชาติ เช่น จาก สะเดา ตะไคร้ หอม/การทำปุ๋ย ฮอร์โมนชนิดต่างๆ	- บรรยายให้ ความรู้ - กิจกรรมกลุ่ม - สาธิต - ฝึกปฏิบัติ	1	2

คณะผู้จัดทำหลักสูตร

ที่ปรึกษา

1. ว่าที่พ.ต.ดำริห์ ตียะวัฒน์	ผู้อำนวยการสำนักงาน สกร.ประจำจังหวัดเพชรบูรณ์
2. นางสาวนัทธมน สุกุลมรรคา	รองผู้อำนวยการสำนักงาน สกร.ประจำจังหวัดเพชรบูรณ์
3. นางมาลี เฟ็งดี	ผู้อำนวยการ สกร.ระดับอำเภอชนแดน
4. นางสาวภัทรธิดา จันทะวงษ์	ครู
5. นางวารีย์ ชูบัว	บรรณารักษ์ชำนาญการ

คณะทำงาน

1. นางสมบัติ มาเนตร์	ครู อาสาสมัครฯ
2. นางสาวลาวัลย์ สิทธิกรวยแก้ว	ครู อาสาสมัครฯ
3. นางสุรัตน์ จันทะไพโร	ครู กศน.ตำบล
4. นางสาวดาวรรณ สุทธิพันธ์	ครู กศน.ตำบล
5. นางสาวมุกฉลิษฐ์ ภูยาธร	ครู กศน.ตำบล
6. นางสาวพัชรภรณ์ นริศชาติ	ครู กศน.ตำบล
7. นางผกาพรรณ มะหิทธิ	ครู กศน.ตำบล
8. นางสาวณัฐชา ทาแน่น	ครู กศน.ตำบล
9. นายปิ่นฉวีวัฒน์ สุขมา	ครู กศน.ตำบล
10. นางสาวรวงคณา น้อยจันทร์	ครู กศน.ตำบล
11. นายศิวัฒน์ชัย อัครสัมฤทธิ์	ครู กศน.ตำบล
12. นางสาวกัญญาณัฐ จันปัญญา	ครู ศรช.
13. นายพีระพล รินแก้ว	ครู ศรช.
14. นางสาวรสริน กวยแก้ว	ครู ศรช.
15. นางสาวพัชรมัย จันทะไพโร	ครู ศรช.

ผู้จัดทำหลักสูตร

นางผกาพรรณ มะหิทธิ	ครู กศน.ตำบล